

en, dat Comrie, in den raad des verbon, boven- vigheid leerde, wing stond hij ens dit rapport k verder — het alom in onze ritten zijn wel- upralapsarisme Gereformeerde van het supra- pteie zeer aan t, velen leeren len zullen mee- eformatie", 17e upralapsarisme

van eeuwigheid ulzoo gesproken in onze kerken in den grond formeerden het dat de recht- die bij God nisch als recht- dig is. En dat en rechterlijke vigheid ons gel- ling van Chris- staande, dat de door het geloof, tegen hun wil ij het volkomen loof onmisbare en de andere gmaking in de trecth kon dus at rechtvaardig- ekende bewust- wij inderdaad een door een r evenzeer kon ggen, dat onze rdigmaking uit in Gods Woord art. 20 van een anding spreekt, at de Zoon van l in het pactum end werden 14). pactus salutis a, is beslist on- Comrie, Boston, geschiedt het geleerd, dat er e bestaat, aan 2) en ons aller ok onderscheid rk: „Wat is de preken.

ik hier slechts e vraag of Gods ede kwam samen nisch heeft ver- eeft gepredesti- (supra = boven, eeft Zich te ver- het verderf van ra = onder), dat te behouden, an-

ods: Verkiezing, ding, dcmiddelen, ver-

ra-lapsaristischen het supra-lapsa-

parier. Bavinec narus, Maccovius, eren.

yper en Bavinec den dogmatische a van het crediet sme, behoort dan et gepruttel van n van verkregen luitende jaksenis. aardigmaking be- kking zelve niet r dat ze daarom uitdrukking Ver- het theologisch onjuist is te zeg- ene rechtvaardig- angezien en Gods n art. 20 uitdruk- ardigmaking door in tijdsorde aan afgaat; en wat Kerken van harte Raad des vreesk volk heeft gesteld evenals Hij daar- tha het rantsoen et God verzoend t dat even beslist oord en in over- persoonlijk deze elachtig worden; tegen elke voor- ling van Christus isch van een op- ciëntie voor God doen. Acta der

universiteit wordt

Dat het genadeverbond met Adam of Abraham opgericht is, gaat zoo sterk tegen de Geref. Dogmatiek in 17), dat ik dat hier niet behoeft te weerleggen — ware dit zoo, de troost van de leer, dat Christus de tweede Adam is, wordt ons totaal ontnomen.

M. VREUGDENHIL.

17) Tenzij (wat Adam betreft) er onder de gebruikte termen over en weer iets anders verstaan wordt. (Red.)

## ZENDING EN EVANGELISATIE

Ds J. D. Wielenga. †

Personalia komen in ons blad niet vaak voor. Onze lezers hebben gemerkt, dat we ons daarin beperking opleggen en in hoofdzaak ons slechts dan daarmee bezig houden, wanneer het personen betreft, die actief aan ons blad medewerken door er in te schrijven. Gemakkelijk kunnen we thans een enkel woord wijden aan de nagedachtenis van onzen betreurden medewerker voor de rubriek „Zending en Evangelisatie": wijlen Ds J. D. Wielenga te Franeker.

Gemakkelijk, zeiden we, omdat het woord, dat van waardeering spreken wil, in dit geval rechtstreeks uit het volle hart komt. Reeds vele jaren heeft de overledene aan ons blad meegewerkt. Van het begin af aan trad hij op in de verzorging van de Zendingrubriek, die hij steeds met groote pleitelt heeft doen spreken. En wijl hij al dien tijd met de schommelingen van ons blad heeft meegedeeld, is zijn liefde voor het orgaan beproefd gebleken. Beproefd, — dat is hier geen zinloos gezegde, want hij heeft van nabij zich van sommige feiten op de hoogte gesteld, toen in de redactie ingrijpende wijzigingen kwamen. Het is hier de plaats niet om uit particuliere correspondentie te klappen. Wel mag ik zeggen, dat de correspondentie met Ds Wielenga ook mij persoonlijk veel gegeven heeft en herhaaldelijk heeft gesteerd in den strijd, wanneer die te voeren viel.

Met innig leedwezen zien wij dezen trouwen medewerker gaan, ook wanneer we denken aan deze rubriek. We hopen, dat de familie den troost zal bezitten, dien het geloof uit Gods beloften ontvangt. Dat ook deze vertegenwoordiger der „oudere generatie" met ons blad steeds zoo hartelijk heeft kunnen meeleven, is ons altijd een oorzaak van blijdschap geweest.

Hoezeer de Zending zijn belangstelling getrokken heeft, kan ook hieruit blijken, dat hij nog na zijn dood deze laat spreken. Het was mij een oorzaak van bijzondere blijdschap, te mogen vernemen, dat bij wilsbeschikking van onzen overleden medewerker diens complete reeks van de „International Review of Missions" werd vermaakt aan de zendingbibliotheek van de Theologische Hoogeschool te Kampen, een instelling, waaraan de naam van Ds Lion Cachet nog altijd verbonden is. We hopen met den heengegane schenker, dat er veel gebruik gemaakt zal worden van deze kostelijke verzameling.

K. S.

## OPVOEDING EN ONDERWIS

Het tuchtrecht van de school.

Ja, daar moeten we eens met elkaar over praten. Heeft de onderwijzer het recht, een weerbarstigen jongen desnoods hardhandig terecht te zetten, of niet? Inderdaad behooren we op dit punt tot klaarheid met elkander te komen. Vooral, omdat men zoo graag klaagt over de toenemende brutaliteit van de schoolgaande jeugd, moet het vaststaan, wie zich geroepen mogen achten, tegen dat kwaad op te treden. We zouden zoo zeggen, ieder is het er mee eens, dat de ouders er belang bij hebben, dat de onderwijzer met autoriteit tegen de bengels kan optreden en dat men niet van hem verwacht, dat hij zich bij de brutaliteit van zijn schoolkinderen neerlegt. Volledigheidshalve wil ik er wel onmiddellijk bijvoegen, dat er geen sprake van is, dat de onderwijzer tot mishandeling mag overgaan. Maar dat mag de vader ook niet. En daarom moet het vaststaan dat een klap, op een behoorlijke manier en op een betamelijke plaats toegediend, niet als mishandeling mag worden gebrandmerkt. Wanneer een lichamelijke kastijding wordt toegediend met een kennelijk paedagogisch doel, mag zoo'n behandeling den onderwijzer niet met den strafrechter in aanraking brengen.

Daarom moet onze geheele schoolwereld in verzet komen tegen een vertooring, die onlangs in onze hoofdstad plaats had. Vrijwel de geheele hoogste klas van de openbare school te Zuiderwoude zal daar in de getuigenbanken van de rechtszaal. De kinderen moesten gehoord worden tegen hun meester, die in het bankje der beklagden zat, omdat hij zich aan mishandeling van een zijner leerlingen zou hebben schuldig gemaakt.

Is het niet duidelijk, dat het prestige van zoo'n onderwijzer, ook al wordt hij vrijgesproken, een geduchten knak krijgt? En heeft men dan toch zoo weinig begrip van de waarde van kinderge- tuigenissen? 't Is onbegrijpelijk, dat een rechtbank zulke getuigen oproept.

Gelukkig werd in verschillende bladen op het weerzinwekkende van zulk een rechtspleging gewezen. „De Tijd" gebruikte dit opschrift: „Hoe de jeugd bedorven wordt; prestige-ondergravend schouwspel in de rechtszaal". Dat is raak getypeerd. Zoo iets beantwoordt beter aan de taak van de pers dan dat men in de krant breed uitmeest over de straatschandalen, door de jeugdige bandieten uitgehaald.

Men moest toch eindelijk eens genoeg krijgen van het aaien en paaien van de jeugdige boefjes. De wet moet ook in dezen den onderwijzer beschermen.

Ook in onze kringen zijn deze dingen reeds meermalen ter sprake geweest. Wij zijn ook niet onbesmet gebleven van de humanistische beschouwing over het schuldellooze kind. Er zijn nog reglementen van scholen, waarin met name aan den onderwijzer de lichamelijke straf wordt verboden. 't Spreekt vanzelf, dat hij dan bij een klacht van de ouders over een klap al gauw aan het kortste eind trekt. Dan heeft hij de geschreven wet tegen.

Neen, wij moeten het in het belang van onze kinderen en van onze onderwijzers anders doen en het aangehaalde geval geeft mij gereede aanleiding daarop nog eens de aandacht van onze schoolbesturen te vestigen. In plaats van een verbod moet in het schoolreglement voorkomen de bepaling, dat de onderwijzer het recht heeft, het kind in geval van verregaande ongehoorzaamheid en brutaliteit ook lichamelijk te straffen. Komt zulk een bepaling in het schoolreglement voor, dan hebben de ouders, die hun kinderen naar zulk een school sturen hun recht in dezen aan den onderwijzer overgedragen. Ze missen dan het recht den onderwijzer aan te klagen te dezer zake. Ook voor den goedwilligen rechter is hier dan een argument voor vrijspraak, wanneer toch een aanklacht werd ingediend.

Het zal er toch langzamerhand met onze lieve jeugd allesbehalve gunstig uitzien, wanneer de onderwijzers, op eigen veiligheid bedacht, hun handen maar liever thuis houden, op gevaar af, dat niet alleen de tucht geducht gaat lijden, maar dat ook het onderwijs in de tuchteloze klas er niet beter op zal worden.

Men kan het niet eens wezen met een vader, die ook nog al wat op de onderwijzers te zeggen had en beweerde, dat de school niets te doen had dan de kinderen wat te leren, de opvoeding bleef voor zijn rekening. We sturen het heele kind naar de school, met zijn verstand, dat moet ontwikkeld, en ook met zijn verkeerden wil, die moet worden omgebogen.

In den grond zijn heel wat ouders het wel eens met den veldwachter uit Zuiderwoude, die voor de rechtbank verklaarde, dat hij den „meester" niet benijdde, die orde moest houden onder 33 jeugdige dorpelingen, wier ouders volgens dezen kenner van de toestanden daar ook niet al te gemakkelijk waren. Laten ouders en onderwijzers maar samenwerken om het kind in goede tucht te houden. Die tucht is „ten leven".

Gr.

G. MEIMA.

## UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Rationalisatie en Mechanisatie.

VII.

Het vraagstuk, dat ons in deze serie artikelen bezig heeft gehouden, staat in het middelpunt der belangstelling. De menschheid weet er eigenlijk geen raad mee. Zij is overtuigd van de zegenrijke werking der techniek — men vergelijke slechts het leven van honderd, van vijftig jaar geleden, met dat van den tegenwoordigen tijd. Welk een vooruitgang! Op het gebied der transportmiddelen, op het gebied der energie-voorziening — men denke b.v. aan de toepassingen der electro-techniek — op het gebied der goederenproductie in het bijzonder, enzovoorts. Maar zij beschouwt de machine ook als een gevaarlijke macht, die het bestaan van duizenden bedreigt.

Niets is gevaarlijker dan die zegeningen te verwerpen. Dat doet de mensch, die de romantische rebellie tegen de machine predikt; den terugkeer tot de natuur en het handwerk. Dat gevoelen is zoo oud als de machine zelf. Rousseau heeft het vertolkt, Tolstoi was zijn profeet, Gandhi hing het aan. 't Wij kennen het allen wel.

Een oude gravure van een landschap aan den Rijn. De spoorweg is er nog niet, en de auto's jagen nog niet langs de straten. Alles ademt vrede. Wie verlangt niet deze streken in hun „ouden toestand" te genieten, zooals Goethe het deed, en Hölderlin, en Ernst Moritz Arndt, en Freiligrath niet te vergeten. Wie verlangt niet naar stilte, naar de „ongerepte natuur", naar de samenleving van bosch en dieren, van water en vogels, van weide

1) Tijdens het corrigeren van de drukproef van dit artikel, verscheen het stuk: „De onmisbare machine" in „De Standaard" (28 Juni in hoofdartikel). We vestigen gaarne de aandacht op de daarin gegeven beschouwingen.

en bloemen. Ieder zoekt haar, vlucht uit het rumoer.

Maar de ellenden van dien „goeden ouden tijd" zijn ons te goed bekend, dan dat wij daarin teruggeplaatst willen worden. Verwoestende epidemieën, hongersnooden, overstromingen, vergeefsche worstelingen om het leven te behouden. Wij weten: de mensch van vroeger vreesde de natuur, onderging haar als een gevaar, ontvluchtte haar waar hij kon. De techniek, die zooveel schoons vernielde, heeft ook het genieten van de natuur mogelijk gemaakt, heeft werkelijk zegen gebracht.

Geen wonder, dat de redevoering van den heer Kuiper in de Tweede Kamer, die wij den vorigen keer aanhaalden, reacties uitlokte. Zoo bijvoorbeeld van Dr Ir B. Bölger in „De Ingenieur" van Vrijdag 10 Juni.

„Hebt gij", zoo schrijft deze deskundige, „er u wel eens een voorstelling van gemaakt, wat er van ons land en van ons volk zou zijn geworden, wanneer de technische ontwikkeling niet of in veel mindere mate zou hebben plaats gevonden? Denkt gij, dat hier dan acht miljoen menschen in een betrekkelijk hooge welvaart zouden kunnen leven?"

„En zoo er dan al geen werkloosheid, in den zin zooals wij die thans kennen, zou zijn, dan zou dat slechts komen, omdat een kleine bevolking zich in primitieve omstandigheden een sober bestaan zou moeten trachten te verwerven. In een zoodanige technisch-oeconomisch laag-ontwikkelde gemeenschap kent men inderdaad geen „werkloosheid", daar heerscht slechts armoede, gebrek en ontbering. Dank zij het onvermoeide streven onzer technici naar hooger en beter, dank zij de voortdurende uitvindingen en ontdekkingen op het gebied der natuurkundige en chemische wetenschappen, zijn er tal van nieuwe bronnen van bestaan geschapen, die niet alleen aan honderdduizenden en nog eens honderdduizenden werk hebben gegeven, doch die tevens het gemiddelde welvaartspeil, vooral van de arbeidersklasse, tot een hoogte hebben opgevoerd, waarover men vroeger niet heeft durven dromen. En dat alles kon gepaard gaan met een geleidelijke verkorting van den arbeidstijd, met een voortdurende verbetering van de sociale voorzorg en met een versterking van de rechtspositie van den arbeider, waardoor, in tegenstelling met vroeger — den z.g. goeden ouden tijd — tegenwoordig ook op den arbeider het begrip mensch toepasselijk is geworden."

„Dit is te danken aan het feit, dat de technici rusteloos hebben doorgewerkt aan vernieuwingen en verbeteringen; dat zij, gedrongen door den categorischen imperatief, nimmer neen hebben gezegd, doch steeds het beste wat in hen was hebben gegeven om nieuwe bronnen van bestaan aan te boren en nieuwe mogelijkheden voor arbeid en welvaart te scheppen."

„Wanneer dan de menschheid door gebrekkige oeconomische organisatie of door tegenstellingen en onverdraagzaamheid van rassen en volken eens niet in staat is deze technische ontwikkeling bij te houden, waardoor tijdelijk voor een aantal hunner geen gelegenheid kan worden gevonden om aan het oeconomische productieproces deel te nemen, mag men dan, zoo vraag ik, der techniek het verwijt voor de voeten werpen, dat zij het is, die voor het grootste deel deze ramp heeft veroorzaakt? Is dat billijk? Vergeet men dan, verblind door den betrekkelijken nood der werklozen, dien men om zich heen ziet, niet de geweldige zegeningen, die deze techniek aan de wereld heeft gebracht en die ons zelfs nog in staat stellen om door middel van steunuitkeeringen de werklozen althans een redelijk menswaardig bestaan te waarborgen?" (Wij spatiëren.)

Tot zoover de aanhaling van de beschouwingen, die Dr Bölger geeft. De lezer merkt, dat zij, wat het zakelijk gedeelte betreft, met de meeningen der in deze artikelen serie genoemde schrijvers, veel gemeen hebben. En we herhalen: veel van helgeen zij over de „zegeningen der techniek" zeggen, moet onze instemming hebben.

Maar juist die lofrede van Dr Bölger maant tot bezinning. Dezelfde menschheid, die de techniek heeft geschapen — waarlijk lang niet altijd gedreven door den „categorischen imperatief" (laten we hier eenvoudig zeggen door een zedelijk gebod) dikwijls slechts door de begeerte „den concurrent" te overvleugelen; de geschiedenis van de ontwikkeling der techniek kent vele zwarte episodes — is door tegenstellingen verteerd en door onverdraagzaamheid gekenmerkt. „Zeker is het", schrijft iemand als Karl Mannheim in zijn „Mensch und Gesellschaft", dat de mensch zich de nieuwste resultaten van den technischen geest der uitvinders toeëigent, om oeroude, primitieve impulsen en motieven te bevredigen, zeggen we het scherper: om aan zijn zondige begeerten te voldoen. Niet alleen in het toeëigenen, ook dikwijls in het uitvinden zelf.

Wanneer dan echter diezelfde schrijver — en hierin doet hij aan Dr Bölger denken — oordeelt, dat de „ontwikkeling van de technische natuurbeheersching mijlen ver van de ontwikkeling der zedelijke krachten en de menschelijke kennis van de ordening en beheersching der samenleving